

משנה - חלה - רע"ב

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

חמשה דברים חיובים בחלה. דגמרינן חלה מפסח, נאמר בפסח מצות לחם עני (דברים טו) ונאמר לחם בחלה, והיה באכלכם מלחם הארץ (במדבר טו), מה לחם האמור בפסח דבר הבא לידי חמוץ, אף לחם האמור בחלה דבר הבא לידי חמוץ. ואין לה בא לידי חמוץ אלא אלו חמשת המינים בלבד: **ומצטרפין זה עם זה.** להשלים שעור העסה החיבת בחלה. ולא שיצטרפו כלן יחד, דמין בשאינו מינו אינו מצטרף, כדתנן לקמן ריש פרק ד', אלא החטים מצטרפים עם הכסמין בלבד מפני שהם מינן, והשעורים מצטרפים עם הכל חוץ מן החטין, ואף על גב דכסמין מין חטין הם, לאו מין חטין דוקא אלא מין שעורים ואף מין חטים, ומצטרפין עם החטים והשעורים. ובירושלמי משמע דאם נלושו יחד מצטרפין אפלו מין בשאינו מינו, אבל אם לא נלושו יחד אלא שאחר כך היו נוגעין העסות זו בזו, מין במינו מצטרפין, שלא במינו אין מצטרפין: **ואסורים בחדש.** כדכתיב (ויקרא כג) ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, וגמרינן לחם לחם מפסח: **ומלקצר מלפני הפסח.** שאסור לקצר מאחד מחמשת המינים קדם קצירת העמר, דכתיב בעמר (ויקרא כג) ראשית קצירכם, שתהא תחלה לכל הנקצרים, ואתיא ראשית ראשית מחלה, כתיב התם (במדבר טו) ראשית עריסותיכם, וכתוב הכא ראשית קצירכם, מה להלן מחמשת המינים אף כאן מחמשת המינים: **ואם השרישו.** אחד מחמשת המינים הללו, קדם קצירת העמר: **העמר מתיירן.** ומתיר לקצרו אחר קצירת העמר, דכתיב (שמות כג) אשר תזרע בשדה, משעה שזרע ונשרש בשדה **[ב]**: **ואם לאו.** שלא השרישו אלא אחר קצירת העמר: **אסורים עד שיבא עמר הבא.** של שנה הבאה:

יצא ידי חובתו. דכתיב (דברים טו) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות, דברים הבאים לידי חמוץ אדם יוצא בהן ידי חובת מצה, דברים שאין באים לידי חמוץ אין אדם יוצא בהן ידי חובת מצה: **נתערב אחד מהן בכל המינים.** נתערב אחד מחמשת המינים הללו בשאר תערבות, כגון פתח הבבלי ושכר המדי: **הרי זה עובר בפסח.** על כל יראה ובל ימצא, אם הניחו ברשותו: **הנודר מן הדגן אסור בכל המינים.** דדגן כל דמדגן משמע, וקטנית וזרעים מידי דמדגן הוא: **אינו אסור אלא בהן.** דדגן ותבואה אחד הוא. והלכה פחכמים: **וחיובים בחלה ובמעשרות.** אידי דבעי למתני אלו חיובים בחלה ופטורים מן המעשרות, ואלו חיובים במעשרות ופטורים מן החלה, תנא הכא וחיובים בחלה ובמעשרות:

הַלֵּקֵט וְהַשְּׂכָחָה וְהַפָּאָה וְהַהֶפְקֵר. פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. דְּכַתִּיב (דְּבָרִים יד) וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ, מִמָּה שֵׁישׁ לָךְ וְאֵין לוֹ אֶתָּה חֵיב לִתֵּן לוֹ, יֵצְאוּ אֵלָיו שֵׁישׁ לוֹ עִמָּךְ: **וּמוֹתֵר הָעֵמֶר**. שֶׁהֶעֱמַר הָיָה בָּא מִשְׁלֵשׁ סָאִין, וּמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ עֶשְׂרוֹן סֵלֶת מִנֶּפֶה בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה נֶפֶה, וְהַשָּׂאֵר נִפְדָּה וְנֶאֱכַל לְכָל אָדָם. וְחֵיב בְּחֻלָּה וּפְטוּר מִמַּעֲשֵׂר, לְפִי שֶׁבִשְׁעַת מְרוּחַ הָיָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ: **וְתִבּוּאָה שְׁלֵא הַבִּיאָה שְׁלִישׁ**. חֵיבֵת בְּחֻלָּה, שֶׁאֵף הִיא בָּאָה לְיַדֵּי חֲמוּץ, וְכָל דְּבָר הַבָּא לְיַדֵּי חֲמוּץ לָחֵם אֶקְרִי וְחֵיב בְּחֻלָּה. וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת, דְּבִמַּעֲשָׂרוֹת כְּתִיב (דְּבָרִים יד) תִּבּוּאֹת זֶרְעֶךָ, דְּבָר שֶׁזֹּרְעִים אוֹתוֹ וְצוּמַח, וְהֵאֵי אֵי זֶרְעֵי לֵיהּ לֹא צִמַח: **תִּבּוּאָה שְׁלֵא הַבִּיאָה שְׁלִישׁ פְּטוּרָה מִן הַחֻלָּה**. דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָּר טו) כְּתִרּוּמַת גֶּרֶן כֶּן תִּרְיִמוּ אֶתָּה, מֵה תִרְוּמָה אֵינָה בָּאָה מִתִּבּוּאָה שְׁלֵא הַבִּיאָה שְׁלִישׁ, אֵף חֻלָּה אֵינָה בָּאָה מִתִּבּוּאָה שְׁלֵא הַבִּיאָה שְׁלִישׁ. וְאֵין הַלָּכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

וּפְרִגִין. קוֹרִין לוֹ בְּעַרְבֵי כִשְׂכַא"ש, וּבְלַע"ז פּפּאור"ו: **וּפְחוֹת מַחְמֶשֶׁת רְבָעִים בְּתִבּוּאָה**. תִּבּוּאָה שְׁעוֹשָׂה פְחוֹת מַחְמֶשֶׁת רְבָעִים קַמַח חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת, וְהַעֲסָה שְׁנִלוּשָׂה מִן הַקַּמַח הֵהוּא פְטוּרָה מִן הַחֻלָּה, לְפִי שֶׁשְּׁעוֹר הַעֲסָה לְהִתְחִיב בְּחֻלָּה הִיא חֲמֶשֶׁת רְבָעִים קַמַח וְעוֹד (ו), כְּלוּמַר מַעַט יוֹתֵר מַחְמֶשֶׁת רְבָעִים: **הַסִּפְגָּנִים**. לָחֵם שֶׁבְּלִילְתוֹ רֶכֶה וְעָשׂוּי כְּסָפּוּג. פְּרוּשׁ אַחַר רְקִיקִים דְּקִים, תִּרְגוּם וּרְקִיקֵי מִצּוֹת, וְאֶסְפּוּגִין: **הַדְּבִשָּׁנִים**. מְטֻגָּנִים בְּדָבֵשׁ, אֵי נְמִי נְלוּשִׁים בְּדָבֵשׁ: **הָאֶסְקְרִיטִין**. תִּרְגוּם צְפִיחִית, אֶסְקְרִיטוֹן. וּבְלִילְתָן רֶכֶה מְאֹד: **וְחֻלַּת הַמְּשֻׁרָת**. חֻלָּה חֲלוּטָה בְּמַחְבֵּת, תִּרְגוּם מַחְבֵּת, מְשֻׁרִיתָא: **הַמְדַמֵּע**. סָאָה שֶׁל תִּרְוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפְחוֹת מִמָּאָה סָאִין שֶׁל חֲלִין, וְנַעֲשׂוּ כָּלן מְדַמֵּע וְאֶסּוּרִים לְזָרִים, וּפְטוּר מִן הַחֻלָּה, דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָּר טו) תִּרְיִמוּ תִרְוּמָה, וְלֹא שֶׁכֶּבֶר נִתְרַמָּה:

פרק א - משנה ה

עֵסָה שֶׁתְּחַלְתָּה סַפְגָּנִים. כְּגוֹן עֵסָה שֶׁבְּלִילְתָּה רֶכֶּה: וְסוּפָה סַפְגָּנִים. שֶׁמְטַגְנִים אוֹתָהּ בְּשֶׁמֶן וְדָבֵשׁ, אוֹ מִבְּשָׁלָה בְּמִים: תְּחַלְתָּה עֵסָה וְסוּפָה סַפְגָּנִים. שֶׁבְּלִילְתָּה עֵבָה וְאַחַר כֶּדֶּ מְטַגְנִים אוֹתָהּ בְּשֶׁמֶן וְדָבֵשׁ אוֹ מִבְּשָׁלָה בְּמִים: תְּחַלְתָּה סַפְגָּנִין וְסוּפָה עֵסָה. בְּלִילְתָּה רֶכֶּה, וְאוּפָה אוֹתָהּ בְּתַנּוּר: קְנוּבְקָאוֹת. לֶחֶם שֶׁמְחַזִּירִים אוֹתוֹ לְסֻלְתּוֹ, וְעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ מֵאֲכָל לְתִינוּקוֹת:

פרק א - משנה ו

הַמְעֵסָה. קָמַח עַל גְּבִי מִים רוֹתְחִים: הַחֲלִיטָה. מִים רוֹתְחִים עַל גְּבִי קָמַח, וּמִפְּרֹשׁ בְּגִמְרָא דְתַרִּי תִנְאִי נִינְהוּ וּמִי שֶׁשְּׁנָה זֶה לֹא שְׁנָה זֶה, דְּתִנְאִי אֶחָד תִּנְאִי מְעֵסָה וְהוּא הַדִּין חֲלִיטָה, וְסָבַר בֵּין מְעֵסָה בֵּין חֲלִיטָה בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין וּבֵית הַלֵּל מְחִיבִין, וְאִידֵךְ תִּנְאִי, תִּנְאִי חֲלִיטָה וְהוּא הַדִּין מְעֵסָה, וְסָבַר בֵּין חֲלִיטָה בֵּין מְעֵסָה בֵּית שְׁמַאי מְחִיבִים וּבֵית הַלֵּל פּוֹטְרִים. וְלַעֲנִין פְּסָק הַלְכָה בֵּין מְעֵסָה בֵּין חֲלִיטָה אִם נֶאֱפוֹת בְּתַנּוּר חִיבוֹת בְּחֻלָּה, וְאִם בְּמַרְחֶשֶׁת אוֹ בְּמַחְבֵּת וּבְכָל דְּבָר שֶׁהָאוּר עוֹבְרָת תַּחְתָּיו פְּטוּרוֹת מִן הַחֻלָּה: עֵשָׂאן לְעֵצְמוֹ. לְצַרְךָ תּוֹדָתוֹ וּנְזִירוֹתוֹ: פְּטוּר. כִּיִּן דְּגִלְגְּלוֹן לְקַדְשׁוֹ, דְּכַתִּיב עֲרִיסוֹתֵיכֶם וְלֹא עֵסֶת הַקֹּדֶשׁ: לְמַכּוֹר בְּשׁוֹק. לְבָנֵי אָדָם שֶׁצָּרִיכִים לְחֻלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נְזִיר: חִיב. דְּכָל לְשׁוֹק אִימְלוּכֵי מְמַלְיָךְ, אִי מְזַבְּינְנָא מְזַבְּינְנָא, וְאִי לֹא, אֶכִּילְנָא לְהוּ אֲנָא:

פרק א - משנה ז

נְחִתּוֹם שֶׁעָשָׂה שְׂאֵר לְחֻלְקָה. וְיֵשׁ בּוֹ כְּדֵי חִיּוּב חֻלָּה, אֶלְא שֶׁדַּעְתּוֹ לְמַכְרוֹ לְבָנֵי אָדָם לְחֻלְקוֹ לְכַמָּה עֶסוֹת, וְאִין בְּכָל חֻלְקָה וְחֻלְקָה פְּשַׁעוֹר: חִיב בְּחֻלָּה. שֶׁדַּעְתּוֹ אִם לֹא יִמְצָא קוֹנִים שֶׁיַּעֲשֶׂנוּ עֵסָה וְיֵאָפֶה אוֹתָהּ כְּפֹלָה כְּאַחַת:

עֵסֶת כְּלָבִים. נְעֻשִׁית מִקְמַח, וּמְרֹסֶן הַרְבֵּה מְעָרֵב בָּהּ: **בְּזִמְנֵן שְׁהֲרוּעִים אוֹכְלִים מִמֶּנָּה.** שְׁלֹא נִתְעָרַב בָּהּ מְרֹסֶן כָּל כֶּף: **חִיבֵת בַּחֲלָה.** דְּכִיּוֹן דְּחֻזְיָא לְרוּעִים לְחֵם קָרִינָן בָּהּ: **וּמְעָרְבִין בָּהּ.** עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת, לְהוֹצִיא מִן הַבֵּיתִים לְחֶצֶר [ט]: **וּמִשְׁתַּתְּפִין בָּהּ.** שְׁתוּפֵי מְבוֹאוֹת, לְהוֹצִיא מִן הַחֲצֵרוֹת לְמַבּוּי: **וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ.** בְּרַכַּת הַמוֹצִיא: **וּמִזְמַנִּין עָלֶיהָ.** שְׁלֵשָׁה שְׁאָכְלוּ מִמֶּנָּה כְּאַחַת חִיבִים לְזִמְנֵן: **וְנֹאפִית בְּיוֹם טוֹב.** מְשׁוּם חֶלֶק רוּעִים: **וְאָדָם יוֹצֵא בָּהּ יָדֵי חוּבְתוֹ בְּפֶסַח.** לִילָה רִאשׁוֹנָה שְׁחִיב לְאָכֵל כְּזֵית מִצָּה: **אִינָה חִיבֵת בַּחֲלָה.** דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר טו) רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם, שְׁלַכְם חִיבֵת וְלֹא שֶׁל חִיָּה [י]: **מִטְמָאָה טְמֵאת אֲכָלִין.** כִּיּוֹן דְּעַל יְדֵי הַדְּחִק נֹאכְלַת לְאָדָם, מִטְמָאָה, עַד שְׁתַּפְּסֵל מְלֹאכֵל לְכָלֵב:

חִיבִין עָלֶיהֶן מִיתָה. זָר הָאוֹכֵלֶן מְזִיד חִיב מִיתָה בְּיָדֵי שְׂמִים, דְּחֲלָה אֶקְרִיא תְרוּמָה, וּבִתְרוּמָה כְּתִיב (וַיִּקְרָא כב) וּמִתּוּ בּוֹ כִּי יִחַלְלֶהוּ: **וְחֻמְשׁ.** הָאוֹכֵלֶן שׁוֹגֵג מְשַׁלֵּם קָרָן לְבַעֲלִים, וְחֻמְשׁ לְכָל כֶּהֵן שְׂיִרְצָה: **וְאֲסוּרִים לְזָרִים.** בְּחֻנְסָה הִיא שְׁנוּיָה, דְּכִיּוֹן שְׁחִיבִים הַזָּרִים עָלֶיהֶם מִיתָה וְחֻמְשׁ פְּשִׁיטָא דְּאֲסוּרִים לְזָרִים. וְלִרְבֵּי יוֹחֲנָן דְּאָמַר חֲצִי שְׁעוֹר מִדְּאוּרִיתָא, מְצִינָן לְמִימַר דְּתַנָּא אֲסוּרִים לְזָרִים לְחֲצִי שְׁעוֹר שְׂאִין בּוֹ לֹא מִיתָה וְלֹא חֻמְשׁ, אֲבָל אֲסוּרָא דְּאוּרִיתָא מִיָּהָא אִיכָא [יא]: **וְהוּן נִכְסֵי כֶּהֵן.** שְׂיָכוֹל לְמַכְרֵן וְלִקַּח בָּהֶן עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבִהֶמָּה טְמֵאָה: **וְעוֹלִין בְּאַחַד וּמֵאָה.** אִם נִתְעָרְבוּ בְּמֵאָה שֶׁל חֲלִין: **וּטְעוּנִים רְחִיצַת יָדַים.** הַבָּא לְגַע בָּהֶן צְרִיף לְטַל יָדָיו תַּחֲלָה, שְׁסֵתֶם יָדַים פּוֹסְלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה, וְאֶת הַחֲלָה, שְׂאֵף הִיא נְקֵרָאת תְרוּמָה: **וְהָעֵרֵב שְׂמֵשׁ.** טְמֵא שְׁטָבֵל אִינוּ אוֹכֵל בְּתְרוּמָה עַד שְׂיַעֲרִיב שְׂמֵשׁוֹ, כְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא כב) וּבֹא הַשְּׂמֵשׁ וְטָהַר וְאַחַר יֹאכֵל מִן הַקִּדְּשִׁים, וְהוּא הַדִּין לְחֲלָה: **וְאִינוּ נֹטְלִים מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא.** גְּזָרָה שְׂמֵא יִתְרֵם שְׁלֹא מִן הַמְּקוֹף, מְשׁוּם דְּמִסְתַּתְּפֵי שְׂמֵא יִגַע הַטְּמֵא בְּטְהוֹר וַיִּטְמָאֵנוּ, וְאֵנָּן בְּעֵינָן שְׁהַתּוֹרֵם יִתְרֵם מִן הַמְּקוֹף כְּדַתְּנָן בְּסַמוּד: **וְאִין נֹטְלִין אֲלֵא מִן הַמְּקוֹף.** גְּרָסִינוּ, וּפְרוּשׁ מְקוֹף קְרוּב וְסַמוּד: **מִן הַדְּבַר הַגְּמוּר.** שְׁנוּגְמָרָה מְלֹאכְתָּן, וְחֲלָה מִשְׁתַּתְּגַלְגַּל הָעֵסֶה: **עַד שְׂיִשִּׁיר מִקְצַת.** דְּחֲלָה וּתְרוּמָה כְּתִיב בָּהוּ רֵאשִׁית, וּבְעֵינָן שְׂיָהוּ שְׂגִירִיהוֹן נְפָרִים [יב]:

פרק ב - משנה א

פְּרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ שְׁנַכְנְסוּ לְאֶרֶץ חִיבִין בַּחֲלָה. דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר טו) אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה, שָׁמָּה אַתֶּם חִיבִים בֵּין בְּפִרוֹת הָאֶרֶץ בֵּין בְּפִרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ: **מִכָּאן לְשֵׁם**. מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לְאֶרֶץ: **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחִיב**. דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר טו) וְהָיָה בְּאֶכְלֶכֶם מִלֶּחֶם הָאֶרֶץ, בֵּין שְׂאֵתֶם אוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּאֶרֶץ בֵּין שְׂאֵתֶם אוֹכְלִים אוֹתוֹ בְּחוּץ לְאֶרֶץ, הוֹאִיל וְלֶחֶם הָאֶרֶץ הוּא, חֵיב בַּחֲלָה: **וְרַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר**. דְּשָׁמָּה מִשְׁמַע לִיהּ מֵעוּטָא, שָׁמָּה אַתֶּם חִיבִים, וְאִין אַתֶּם חִיבִים בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, אָף עַל פִּי שְׂאֵתֶם אוֹכְלִים מִלֶּחֶם הָאֶרֶץ. וְהִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

פרק ב - משנה ב

עֵפֶר חוּץ לְאֶרֶץ הֵבֵא בְּסַפִּינָה לְאֶרֶץ. בְּסַפִּינָה נְקוּבָה אֵירִי, וְרַבִּי הָאֲדָמָה סוֹתְמִין אֶת הַנֶּקֶב, שְׂאִין הַמִּים נִכְנָסִים בָּהּ: **חִיבֵת בְּמַעֲשָׂרוֹת**. אִם זָרַע וְצָמְחוּ הַזְּרָעִים בְּעֵפֶר שְׁבֵתוֹדֵי הַסַּפִּינָה. וְאָף עַל פִּי שְׁמַעֲפֵר חוּץ לְאֶרֶץ הוּא, הוֹאִיל וְהָיָה נְקוּבָה הַזָּרַע יוֹנֵק מִלְּחוֹת עֶפְרָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **אֵימַתִּי בְּזָמַן שֶׁהַסַּפִּינָה גוֹשְׁשֶׁת**. נוֹגַעַת בְּגוֹשֵׁי הָעֶפֶר, כְּלוּמַר שֶׁהִיא דְּבוּקָה בְּאֶרֶץ: **עֵסָה שְׁנִלוּשָׁה בְּמֵי פְרוֹת חִיבֵת בַּחֲלָה**. בִּירוּשְׁלַמִּי מוֹכִיחַ קֶצֶת שְׂאִין הִלְכָה כְּסֵתֶם מִשְׁנָה זוֹ, וְעֵסָה שְׁנִלוּשָׁה בְּמֵי פְרוֹת פְּטוּרָה מִחֲלָה. הִלְכָדֵי אִין לְלוּשׁ עֵסָה שְׂיֵשׁ בָּהּ שְׁעוֹר חֲלָה בְּמֵי בִיצִים אוֹ בְּמֵי פְרוֹת לְבָדָם בְּלֹא תַעְרֻבַת מִים, הוֹאִיל וְלֹא אֶתְבָּרִיר הִלְכָה אֵי חִיבֵת בַּחֲלָה אוֹ פְטוּרָה: **וְנֶאֱכַלְתָּ בְּיָדֶיךָ מְסוּאָבוֹת**. שְׂאִין אֶכְלֵ מִכְשֵׁר לְקַבֵּל טְמֵאָה עַד שֶׁיִּבְאוּ עָלָיו מִים אוֹ אֶחָד מִשְׁבְּעָה מִשְׁקִין, [וְיִמָּה] שֶׁלֹּא הִכְשֵׁר לְקַבֵּל טְמֵאָה אִין הִיָּדִים מְסוּאָבוֹת פּוֹסְלוֹת אוֹתָהּ:

פרק ב - משנה ג

וקוצה חלתה ערומה. מפרשת חלה ומברכת על הפרשתה, והוא שפנייה של מטה טוחות בקרקע וכל ערותה מכסה. והעגבות אין בהן משום ערוה לענין ברכה. אבל האיש אינו יכול לברך ערום, שאי אפשר לו לכסות ערותו, שבולטים הביצים והגיד: **מי שאינו יכול לעשות עסתו בטרה**. כגון שהוא טמא, ואין שם ארבעים סאה שיטבל בהן **[ב]**: **יעשנה קבין**. יעשה כל עסתו קב, כדי שלא תתחייב בחלה ויצטרך להפריש בטמאה: **יעשנה בטמאה**. דהכי עדיף טפי ממה שיפטר עסתו מן החלה ולא יהיה בה חלק לשם **[ג]**. ואין הלכה כרבי עקיבא:

פרק ב - משנה ד

קבים. קב קב בפני עצמו: **ונגעו זה בזה**. אין הנגיעה מצרפתו להתחייב בחלה: **עד שישוכו**. שיתדבקו זה בזה כל כד שאם בא להפרידם נתלש מזו לזו: **אף הרודה ונותן לסל**. הרודה חלות מן התנור לאחר שנגאפו ונותנם בסל: **הסל מצרפן לחלה**. ואף על פי שאין נושכות. והלכה כרבי אליעזר. והא דמצרכי רבנן נשיכה ורבי אליעזר נגיעה, הני מילי לצרף שני עסות יחד שאין בכל אחת פשעור, אבל לענין לתרם [מ] המקף אף נגיעה לא בעי, רק שיהיו סמוכים זה לזה. ובשלהי פרקין דאמר רבי אליעזר נותן פחות מכביצה באמצע כדי לתרם מן המקף, אלמא בעינן נגיעה לענין מקף, טהורה וטמאה שאני, מפני שהוא דבר שמקפיד על תערבתו אין הפלי

פרק ב - משנה ה

אינה חלה. דראשית עריסותיכם כתיב: **וגזל ביז כהן**. וצריך להחזירה לבעלים, שאם תשאר ביזו יהיה סבור שעסתו פטורה **[ה]**: **העסה עצמה**. שהפריש חלתה קמח חיבת בחלה: **והקמח**. שבא ליד כהן בתורת חלה: **אם יש בו כשעור**. חמשת רבעים קמח, חיבת בחלה: **ואסורה לזרים**. כל הקמח שבא ליד כהן, וחמרא בעלמא הוא, לפי שראו שבא ליד כהן, שלא יאמרו ואינו זר אוכל חלות: **וקפשה זקן זר**. חטפה זקן זר ואכלה: **קלקל לעצמו**. דאכלה ואיענש: **ותקן לאחרים**. שאחרים אוכלין ותולין בו,

פרק ב - משנה ו

חֲמִשָּׁת רְבָעִים. שֶׁל קֵב חִיבִין בַּחֲלָה, דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר טו) רְאֵשִׁית עֲרִיסוֹתֶיכֶם, וְעֵסֶת מִדְּבַר הֵיטָה עֹמֵר לְגִלְגֻלָּת, וְהֶעֱמַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה הוּא, הָאֵיפָה שְׁלֹשׁ סָאִין, וְהִסָּאָה שְׁשֶׁה קִבִּין, הָרִי שְׁמֹנֶה עָשָׂר קִבִּין בְּאֵיפָה, וְהִקֵּב אַרְבָּעָה לָגִין, הָרִי שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם לָגִין. עֲשִׂירִית שְׁבַעִים שְׁבַעָה לָגִין, וְעֲשִׂירִית שְׁנֵי לָגִין הוּא בִּיצָה וְחֹמֶשׁ בִּיצָה, שֶׁהֵלֵךְ הוּא שְׁשֶׁה בִּיצִים. כְּשֶׁבָאוּ לִירוּשָׁלַיִם וְהוֹסִיפוּ שְׁתוֹת עַל הַמִּדּוֹת נִמְצָא שְׁשֶׁה לָגִין [הֵם] חֲמִשָּׁה, (וְלֹג הַשְּׁבַעָה) [וְלֹג הוּא] חֲמִשָּׁה בִּיצִים, שֶׁכֹּל שְׁשֶׁה נַעֲשִׂים חֲמִשָּׁה, וּבִיצָה וְחֹמֶשׁ בִּיצָה נַעֲשִׂית בִּיצָה. נִמְצָא הֶעֱמַר שֶׁהָיָה בַּמִּדְבָּר שְׁבַעָה לָגִים וּבִיצָה וְחֹמֶשׁ בִּיצָה, נַעֲשֶׂה בִירוּשָׁלַיִם שְׁשֶׁה לָגִין. כְּשֶׁבָאוּ לְצִפּוֹרִי וְהוֹסִיפוּ שְׁתוֹת עַל הַמִּדּוֹת שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, נַעֲשׂוּ הַשְּׁשֶׁה לָגִין חֲמִשָּׁה. וְהֵינּוּ חֲמִשָּׁת רְבָעִים קָמַח. וְנִקְרָאוּ הַלָּגִין רְבָעִים, לְפִי שֶׁהֵלֵךְ הוּא רֶבַע הַקֵּב, שֶׁהִקֵּב אַרְבָּעָה לָגִין: **הוּ וּשְׂאוֹרֵן.** הַשְּׂאוֹר שְׁנוֹתֵנִין לְתוֹכוֹ: **וּסִבּוֹן.** הוּא הַדֶּק: **מֵרְסוֹן.** הוּא הַגֶּס. כָּלֵן מִצְטָרְפִין עִם הַקָּמַח לְהַשְׁלִים הַשְּׂעוֹר, שֶׁכֵּן עָנִי אוֹכֵל פָּתוֹ בְּעֵסָה מְעֻרְבֶת עִם סִבּוֹן וּמֵרְסוֹן: **נִטֵּל מֵרְסוֹן מִתּוֹכוֹ וְחִזְרָה לְתוֹכוֹ הָרִי אֱלוֹ פְטוּרִים.** שְׂאִין דֶּרֶךְ עֵסָה לְהַחֲזִיר מֵרְסוֹן לְתוֹכָהּ לְאַחַר שֶׁנִּטֵּל מִמֶּנָּה:

פרק ב - משנה ז

אֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה. לְפִי שֶׁבַעֵל הַבַּיִת עֵסֶתוֹ מְעוּטָה, וּבִפְחוֹת מֵאֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה אֵין בָּהּ כְּדֵי מִתְנָה, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה תִּתְּנוּ, שְׂיֵהָא בּוֹ כְּדֵי נִתְיָנָה: **וְהַעוֹשָׂה לְמִשְׁתָּה בְּנוֹ.** אִם עַל פִּי שֶׁעוֹשֶׂה עֵסָה מְרַבָּה לֹא פְלוּג בְּעֵסֶת בַּעַל הַבַּיִת: **נִחְתּוּם הַעוֹשֶׂה לְמִכּוֹר בְּשׂוּק.** עֵסֶתוֹ מְרַבָּה, וּבְאֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי מִתְנָה: **וְכֵן הָאִשָּׁה הַעוֹשֶׂה לְמִכּוֹר.** אִם עַל פִּי שֶׁעֲסָתָה מְעוּטָה לֹא פְלוּג בְּפֶת הַעֲשׂוֹי לְמִכּוֹר: **נִטְמָאת.** הוּאֵיל וְלִשְׂרָפָה עוֹמְדָת, אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה:

נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא. וְלֹא חִישִׁינָן שְׂמָא יִגְעוּ זֶה בְּזֶה: נוֹטֵל כְּדֵי חֲלָה. שְׁעוֹר חֲלָה שְׂצָרִיד לְטֹל מִן הַטְּהוֹר וְהַטְּמֵא, נוֹטֵל מֵאוֹתָה עֶסֶה הַטְּהוֹרָה שְׁלֹא הוֹרְמָה חֲלָתָה: וְנוֹתֵן פְּחוֹת מִכְּפִיצָה בְּאֲמָצֵעַ. בֵּין הַטְּמֵאָה וְהַטְּהוֹרָה, דְּפָחוֹת מִכְּפִיצָה אֵינוֹ מְטַמֵּא (ח), וּמְנִיחַ הַחֲלָה עַל אוֹתוֹ פְּחוֹת מִכְּפִיצָה הַמְּחַבֵּר בֵּין הַטְּמֵאָה וְהַטְּהוֹרָה, שְׂאִין הַחֲלָה מְקַבֵּלֵת טְמֵאָה בְּכַד: כְּדֵי שְׂיִטֵּל מִן הַמְּקוֹף. שְׂתֵּהִיָּה הַטְּמֵאָה מְחַבֵּרֵת לְטְהוֹרָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ פְּחוֹת מִכְּפִיצָה, וְכֹאֲלוֹ הַטְּמֵאָה וְטְהוֹרָה עֶסֶה אַחַת: וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. לְטֹל מִן הַטְּהוֹרָה עַל הַטְּמֵאָה, דְּחִישִׁינָן שְׂמָא יִגְעֵ זֶה זֶה, אֶלֶּא נוֹטֵל מִן הַטְּהוֹר לְעֲצָמוֹ וּמִן הַטְּמֵא לְעֲצָמוֹ. וְהִלְכָה פְּחֻכְמִים:

אוֹכְלִין עֲרָאֵי עַד שְׂתֵּתַגְלָגֵל. שְׂתֵּתַעֲרַב יָפָה, לְפִי שְׂאִין שֵׁם עֶסֶה עָלֶיהָ קִדָּם גְּלָגוּל: וְתַטְמֵטִם בְּשְׁעוֹרִים. לְפִי שְׂעֶסֶת הַשְּׁעוֹרִים מִתְּפָרְדֵת וְאֵינָה מִתְּעַרְבֵת יָפָה כְּעֶסֶה שֶׁל חֲטִים, אֶלֶּא מְטַמֵּטִם בִּיד (ב): חֵיב מִיתָה. דְּנִגְמָרָה מְלֹאכְתָּהּ, וְטָבֵל הוּא בְּמִיתָה: מְגִיבָהֵת חֲלָתָה. תִּקְנֵת חֻכְמִים הִיא בְּעֶסֶה טְהוֹרָה לְמַהֵר לְהַפְרִישׁ חֲלָה בְּטְהוֹרָה, שְׂמָא תַטְמֵא הָעֶסֶה, דְּעַקֵּר מִצּוּהָ הִיא לְהַמְתִּין עַד אַחַר גְּמֵר לִישָׁה: וּבִלְבָד שְׂיֵהָא שֵׁם חֲמִשָּׁת רְבָעִים קָמַח. שְׂנֵתַעֲרָבוּ בְּמִים, דְּבִפְחוֹת מֵהוֹן לֹא הִגִּיעָה הָעֶסֶה לְכֻלָּל חֵיבוֹב חֲלָה. וְאֵית סְפָרִים דְּגָרְסִי וּבִלְבָד שְׂלֵא יֵהִיָּה שֵׁם חֲמִשָּׁת רְבָעִים קָמַח, כְּלוּמַר שְׂלֵא יִשְׂאָרוּ חֲמִשָּׁת רְבָעִים קָמַח שְׂלֵא נִתְעַרְבוּ בְּמִים, דְּאִם נִשְׂאָרוּ חֲמִשָּׁת רְבָעִים לֹא נִפְטְרוּ בְּחֲלָה שְׂהַפְרִישׁ קִדָּם שְׂנֵתַגְלָגֵלוּ. וּבִירוּשְׁלָמִי מוֹכִיחַ שְׂאִם אָמַר הָרִי זֶה חֲלָה עַל הַשְּׂאֵר וְעַל הָעֶסֶה, וְעַל הַקָּמַח הַנִּשְׂאָר לְכֻשְׂתַּתַּגְלָגֵל הָעֶסֶה כְּלָה תִתְקַדֵּשׁ זֶה שְׂבִידֵי לְשֵׁם חֲלָה, הָרִי זֶה מִתֵּר (ג). וְכֵן יִלְמַד אָדָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לְנָשִׁים לוּמַר כֵּן כְּשִׂמְפְרִישׁוֹת חֲלָה מִיָּד אַחַר גְּלָגוּל הָעֶסֶה קִדָּם עֲרִיכָת:

פרק ג - משנה ב

נדמעה עסתה. נתערב בה תרומה בפחות ממאה חלין: **משגלגלה חיבת.** דכיון דנתחיבה בחלה כפר, תו לא פקע על ידי דמוע: **עד שלא גלגלה תעשה בטמאה.** כיון דאפלו אם תעשה בטרה אין הכהן רשאי לאכלה **(ה)** מפני ספק שנולד בה, יכול לטמאותה מיד קדם גלגול: **משגלגלה תעשה בטרה.** אם נולד בה ספק לאחר הגלגול אסור לטמאותה, דחלין הטבילים לחלה כחלה דמו **(ו)**, ותרומה תלוייה צריכה שמור **(ז)**:

פרק ג - משנה ג

עד שלא גלגלה ופדאתה. ולאחר שפדאתה גלגלה, חיבת, כיון דבשעת הגלגול לא היתה הקדש: **שבשעת חובתה היתה פטורה.** דגלגול הקדש פוטר, דכתיב עריסותיכם, ולא עסת הקדש **(ח)**:

פרק ג - משנה ד

עד שלא באו לעונת המעשרות. כל אחד כמשפט המפרש בפרק קמא דמעשרות: **וגמרון הגזבר.** שנגמרו בעודן תחת יד הגזבר: **שבשעת חובתן היו פטורים.** דכתיב דגנד, ולא דגן הקדש:

פרק ג - משנה ה

פטורה מן החלה. שאין גלגולו של ישראל מחיב העסה של עובד כוכבים. וכן עסה של ישראל אין גלגול העובד כוכבים פוטרתה: **אם אין בשל ישראל פשעור.** שחיבין להפריש ממנה חלה, שהן חמשת רבעים:

פרק ג - משנה ו

סַפֵּק חֵיב. משום דהוי סַפֵּק אסורא, ולחמרא, ומפריש חלה ומוכרה לכהן **[י]:** ואין חיבין עליה חמש. זר האוכלה אינו משלים את החמש, אבל הקרן משלים, דתשלומי תרומה פברה נינהו, הלכך מפריש תשלומין, ומכפרים מספק, ומוכרן לכהן: **אחר הקרימה בתנור.** דסבר רבי עקיבא אין גמר מלאכתה של חלה עד שיקרמו פני הפת בתנור, וזו היא עונתה לחלה, הלכך אם נתגיר קדם שיקרמו פני הפת בתנור, חיב בחלה. ואין הלכה כרבי עקיבא:

פרק ג - משנה ז

ארז. לאו מין דגן הוא, וכל שאינו מין דגן פטור מן החלה, ואין אדם יוצא בו ידי חובתו בפסח: **אם יש בה טעם דגן חיב בחלה.** ואף על גב דאין בדגן כשעור

פרק ג - משנה ח

אם יש לו פרנסה ממקום אחר. אם יש לו קמח אחר חוץ מעסה זו, מביא קמח כשעור שאם יצרפנו לשאר זה שחיב בחלה יהיה בו חמשת רבעים שהוא שעור חלה, ולש עסה ומערב עם העסה שיש בה השאר, ומוציא ממנה כשעור חלה שצריך להפריש מחמשת רבעים: **ואם לאו.** שאין לו קמח, מוציא חלה אחד מעשרים וארבעה על כל העסה, דטבל אוסר בכל שהוא במינו, ונעשית כלה טבולה לחלה:

זיתים שבעל הבית מלקט. ולקטת הזיתים קרויה מסיקה: זיתים נקוים. זיתים שענבים מלקטים. כמה דאת אומר (ישעיה יז) כנקף זית שנים שלשה גרגרים, והם פטורים מן המעשר: ענבי בציר. שחבים במעשר: עם ענבי עוללות. שפטורים מן המעשר: אם יש לו. טבל אחר פיוצא בזה, מוציא ממנו לפי חשבון כשעור מה שצריך להוציא מזיתי מסיק או מענבי בציר שחבים במעשר: ואם לאו. אם אין לו טבל אחר, רואים אותו כאלו כלו טבל, ומוציא תרומה ותרומת מעשר על הכל: והשאר מעשר. ראשון: ומעשר שני. או מעשר עני, אין מוציא אלא לפי חשבון. ולא שלא יפריש אלא לפי חשבון, דהא אי אפשר להפריש תרומת מעשר עד שיפריש תחלה מעשר על הכל, ועוד אי לא מפריש מעשר על הכל הרי כל מה שמעשר יש בהן חליון לפי חשבון, ונמצא מפריש מן הפטור על החיוב, אלא כל המעשרות צריך להפריש על הכל, אבל אינו צריך לתן ללוי ולעני אלא לפי חשבון, והשאר מערב עם פרותיו. וכן מעשר שני אינו צריך לפדות אלא לפי חשבון, אבל תרומה ותרומת מעשר שהן במיתה. כשפריש על הכל נמצאו חליון שבהן מדמעיו, וצריך שיתן הכל לכהן [יג]:

הנוטל שאר מעסת חטין. שלא הורמה חלתה: ואם לאו פטורה. דאין הטבל אוסרה, כיון דליכא טעם: אם כן למה אמרו הטבל אוסר בכל שהוא. דאמרן לעיל כשאין לו פרנסה שמביא על הכל. הני מילי במינו, אבל שלא במינו כי האי דחטין בארז, בנותן טעם, דטעמא דטבל בכל שהוא, משום דכהתירו דחטה אחת פוטרת את הכרי [יד], כך אסורו, והאי טעמא לא שידך אלא מין במינו:

פרק ד - משנה א

שְׁתֵּי נָשִׁים. אֶפְלוּ הֵן מִמִּין אֶחָד פְּטוּרִים. וְאִין נְשִׂיכָה וְצָרוּף סַל מְצָרְפוֹ, כִּינּוּ שְׂמֻקְפִּידוֹת. וְאֶפְלוּ לָשׁוּ שְׁנֵי קָבִין כְּאֶחָד, כִּינּוּ דְסוּפּוֹן לְחֻלְק פְּטוּרוֹת. וְסַתָּם מִתְנִיתִין כְּבֵית הַלֵּל דְאִמְרֵי קָבִים לְחֻלְקָה, וְאִינְהָ הֶלְכָה, דְקִימָא לֹן דְחֻמְשָׁה רְבָעִים הוּא שְׁעוֹר חֻלְקָה: **וּבְזִמְן שְׁהוֹן שֶׁל אִשָּׁה אַחַת.** סַתָּם אִשָּׁה אַחַת אִינְהָ מְקַפְּדַת אִם הָעִסוֹת נוֹגְעוֹת זֹו בְּזֹו: **מִין בְּמִינוֹ חֵיב.** בְּנְשִׂיכָה אוֹ בְּצָרוּף סַל:

פרק ד - משנה ב

הַחֻטִּים אֵינָן מְצַטְרְפוֹת עִם הַלֵּל. אִם הָיוּ שְׁתֵּי עִסוֹת, אַחַת שֶׁל חֻטִּים וְאַחַת שֶׁל מִין אַחֵר מְחַמְשֶׁת הַמִּינִים, וְאִין בְּאַחַת מֵהֶן שְׁעוֹר חֻלְקָה, וְנוֹשְׁכוֹת זֹו בְּזֹו: **הַשְּׁעוּרִים מְצַטְרְפוֹת עִם הַלֵּל.** אִף עִם הַכֶּסֶם, וְאִף עַל גַּב דְּמִין חֻטִּים הֵן, לָאוּ דְנוֹקָא מִין חֻטִּים אֶלָּא מִין שְׁעוּרִים וְאִף מִין חֻטִּים, וְהִכִּי פְּרִישְׁנָא לֵה בְּרִישׁ פְּרָק קָמָא: **שְׁאֵר הַמִּינִים מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה.** כְּגוֹן כֶּסֶם וְשִׁבְלַת שׁוּעַל וְשִׁיפוֹן. וְהֶלְכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי:

פרק ד - משנה ג

שְׁנֵי קָבִין. שֶׁל אֶחָד מְחַמְשֶׁת הַמִּינִים שְׁחֵיבִין בְּחֻלְקָה: **וְקָב אֶרְזֵי אוֹ תְרוּמָה.** שְׁאִין חֵיבִין בְּחֻלְקָה, בְּאִמְצַע: **אִין מְצַטְרְפִין.** לְהַתְחִיב בְּחֻלְקָה:

פרק ד - משנה ד

יִטַּל מִן הָאִמְצַע. מִמְּקוֹם שְׁנוֹשְׁכִין זֶה אֶת זֶה, נִמְצָא מִפְּרִישׁ מִשְׁתִּיהֶן: **וְחֻכְמִים אוֹסְרִים.** שְׁהֲרוּאָה סְבוּר שְׂמִתֵּר לְתָרִם וּלְעֵשֶׂר מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיָּשׁוּן וּמִן הַיָּשׁוּן עַל הַחֲדָשׁ **(ג)**. וְהֶלְכָה בְּחֻכְמִים: **מִן הַקָּב.** שְׁאִין בּוֹ שְׁעוֹר חֻלְקָה: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חֻלְקָה.** וְהוּא שְׁהֵשְׁלִים **(ד)** עַל הָעִסָּה אַחֵר כִּן כְּשְׁעוֹר חֻלְקָה,

דְּכִיּוֹן שְׁנֵשְׁלֵם הַשְּׁעוֹר הוּא חֵלֶה לְמַפְרַע: אֵינָה חֵלֶה. כִּיּוֹן שְׁבִשְׁעָה
שֶׁהַפְּרִישָׁה הִיְתָה הַעֲסָה פְּטוּרָה. וְהִלְכָה כְּחֻמְיִם:

פרק ד - משנה ה

רבי עקיבא פוטר. ואֲזָדָא לְטַעְמִיה דְּהִדְרָא וְהוּא חֵלֶה לְמַפְרַע: **נמצא**
חמרו קלו. חמרו של רבי עקיבא דאמר לעיל בנוטל חלה מקב דהוּא חלה
וקדשה, גורם לו להקל ולפטר בשני קבים שנטלה חלתו של זה בפני עצמו
ושל זה בפני עצמו:

פרק ד - משנה ו

נוטל אדם פדי חלה וכו'. הרוצה ללוש כמה עסות של דמאי טמא, יכול
לקבע חלתו מעסה טהורה שלא הורמה חלתה, ושתהיה זאת העסה
הטהורה קבועה לחלה על כל עסות שילוש מן הדמאי הטמא: **עד**
שתסרח. עסה זו ולא תהיה ראויה למאכל אדם. שבדמאי הקלו לתרם
מן הטהור על הטמא ושללא מן המקור, והקלו נמי לתרם מן הרע על היפה.
וחלת דמאי הינו הלוקח תבואה מעם הארץ ומאכילה לעניים ולאכסניא,
כדתנן מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי. וחלה שמפרישים
ממנה היא חלת דמאי: **{ה}**

פרק ד - משנה ז

בסוריא. ארצות שכבש דוד, ואינה קדושה כקדשת ארץ ישראל **{ו}**: **רבי**
אליעזר מחיב וכו'. קסבר עשו סוריא כארץ ישראל לענין מעשרות
ושביעית: **ורבן גמליאל פוטר.** דסבר לא עשו סוריא כארץ ישראל, ואינו
חיב במעשרות בסוריא אלא בזמן שהקרקע של ישראל ואין לעובד
כוכבים חלק בו: **רבן גמליאל אומר שתי חלות בסוריא.** כדרך שמפרישים
שתי חלות בחוצה לארץ, האחת נשרפת מפני שהיא טמאה בטמאת ארץ

העמים (ז), והשנית תנתן לפהו כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל: **ורבי אליעזר אומר חלה אחת.** רבי אליעזר לטעמיה דאמר עשו סוריא כארץ ישראל ואין עפרה מטמא כעפר ארץ העמים, הלכך חלה אחת ותו לא: **אחזו קלו של רבן גמליאל.** דפוטור סוריא ממעשרות ושביעית: **וקלו של רבי אליעזר.** דאומר בסוריא חלה אחת. ואנן קימא לן שהעושה כקלי דמר וקקלי דמר רשע, הלכך חזרו לעשות כרבן גמליאל בשתי דרכים, שאין סוריא כארץ ישראל לא לענן מעשרות ושביעית כשיש לעובד פוכבים חלק בקרקע, ולא לענן חלה. וכן הלכה:

פרק ד - משנה ח

שלש ארצות. חלוקות בדין חלה: **מארץ ישראל ועד כזיב.** כלומר כל ארץ ישראל עד כזיב, שהיא רצועה היוצאה מעכו לצד צפון, וכבשוה עולי בבל וקדשה קדשה שניה: **מפרישים חלה אחת.** ונתנת לפהו ואוכלה בטהרה: **מכזיב ועד הנהר.** לצד מזרח ומכזיב ועד אמנה לצד מערב. ואינה ארץ ישראל ממש, לפי שכבשוה עולי מצרים ולא כבשוה עולי בבל, וקדשה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא: **מפרישין שתי חלות.** הראשונה נשרפת לפי שהיא טמאה בטמאת ארץ העמים, כיון שלא כבשוה עולי בבל, והשניה נאכלת לפי שאין טמאת החלה הראשונה מפרסמת (ט), שהרי אינה ארץ העמים גמורה. ואם לא היו מפרישין חלה שניה הנאכלת יאמרו תרומה טהורה נשרפת, אבל כשמפרישין חלה שניה ונאכלת הרואה נותן על לבו להבין טעם הדבר, או שואל לחכמים ואומרים לו: **של אור יש לה שעור.** מפני שזאת הארץ היתה קדושה כבר, נראית חלתה כשל תורה (י), הלכך יפריש כשעור שמפרישים מעסה טמאה, אחד מעשרים וארבעה או מארבעים ושמונה (יא): **ושל כהן אין לה שעור.** לפי שהיא מדברי סופרים: **מן הנהר ומן אמנה ולפנים.** כלומר מתחלת הנהר ולפנים ממנה, וכן מתחלת אמנה ולפנים ממנו, חוצה לארץ ממש, ומפרישין שתי חלות ושתיהן מדברי סופרים: **אחת לאור.** שהיא טמאה בטמאת ארץ העמים ממש: **ואחת לפהו.** כדי שלא תשתכח תורת חלה שנתנת לפהו: **של אור אין לה שעור.** הואיל ושתיהן מדברי סופרים, מוטב להרבות באותה שנותנין לפהו שנאכלת ולא בנשרפת: **וטבול יום אוכלה.** לחלת האור של חוץ ישראל. וטבול יום דקאמר הכא הוא כהן שטבל לקריו, שאין חלת האור של חוץ ישראל אסורה אלא למי שטמאה יוצאה עליו מגופו, אבל טמא בשאר טמאות מתר בה. הלכך בחוץ לארץ היכא דאיכא כהן קטן שלא ראה קרי מימיו או כהן גדול בשנים שטבל לקריו, מפריש חלה אחת בלבד ונותנה לפהו. ואי ליכא כהן קטן או כהן גדול שטבל לקריו ואיכא כהן בעל קרי, מפריש שתי חלות, אחת לאור ואין לה שעור, ואחת לפהו ויש לה שעור, אחד מארבעים ושמונה, כדין כל

עָסָה שְׁנַטְמָאָה בְּאֵנֶס, דְּטַמְאָת אַרְצָא הָעַמִּים טַמְאָת אֵנֶס הִיא, וְאוֹכְלָהּ הִכְהוּ בְּקָרְיוֹ, כְּדִי שְׁלֵא תִשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חֻלָּה מִיִּשְׂרָאֵל: **אֵינוֹ צָרִיךְ טְבִילָה**. וְבַעַל קָרִי מִתֵּר בְּחֻלַּת חוּץ יִשְׂרָאֵל. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: **וְאַסוּרָה לְזָבִים וְלְזָבוֹת**. רַבֵּנּוּ קְאָמְרִי לֵהּ, דְּאֵלוֹ לְרַבִּי יוֹסִי שְׂרָיָא לְזָבִים וְלְזָבוֹת כִּי הִיכִי דְשְׂרָיָא לְבַעַל קָרִי **(יג)**: **וְנֹאכְלַת עִם הַזֵּר עַל הַשְּׁלֶחַן**. דְּלֵא גְזָרִינוּ הַעֲלָאָה אֵטוּ אֲכִילָהּ: **וְנִתְּנָת לְכָל כְּהוֹן**. בִּין לְכְהוֹן חֵבֵר בִּין לְכְהוֹן עִם הָאָרֶץ, כְּדָא פִּרְשׁ רַמְבַּ"ם. וְאִין שֵׁיטַת הַגְּמָרָא מוֹכַחַת כּוֹן, אֶלָּא בִּין לְכְהוֹן שְׂאוּכַל חֲלָיו בְּטְהָרָה, בִּין לְכְהוֹן שְׂאִינוּ אוֹכַל חֲלָיו בְּטְהָרָה, אֲבָל לְעַם הָאָרֶץ אִין נוֹתְנִין שׁוּם מִתְּנָה מִמִּתְּנוֹת כְּהֻנָּה דְּכֻתִּיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב לא) לְתַת מְנַת הַכְּהֻנִּים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יַחֲזִקוּ בְּתוֹרַת ה', אִין נוֹתְנִין מְנָה אֶלָּא לְכְהֻנִּים הַמְּחֻזְּקִים בְּתוֹרַת ה' **(יד)**. וְכֹן הָא דְתַנּוּ לְקַמּוֹן אֵלוֹ נִתְּנִין לְכָל כְּהוֹן, לָאוּ לְכְהוֹן עִם הָאָרֶץ, אֶלָּא לְכָל כְּהוֹן אֶף עַל פִּי שְׂאִינוּ אוֹכַל חֲלָיו בְּטְהָרָה:

פרק ד - משנה ט

הַחֲרָמִים. לְכְהֻנִּים כְּדְכֻתִּיב (בְּמִדְבָּר יח) כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יְהִיָּה: **וְהַבְּכוֹרוֹת**. אִי תָם הוּא הָרִי זֶה קְדָשִׁי מִקְדָּשׁ, וְאִי בַעַל מוּם הוּא כְּתִיב (דְּבָרִים יב) הַטָּמֵא וְהַטְּהוֹר יֵאכְלֵנוּ: **וּפְדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר**. פּוֹדֵהוּ בְּשָׂה וְאִין בּוֹ קְדָשָׁה: **רֵאשִׁית הַגֶּזֶז**. דְּכֻתִּיב (שִׁם יח) וְרֵאשִׁית גֶּזֶז צֹאנֶיךָ תִּתֵּן לוֹ: **וְשֶׁמֶן שֹׂרֶפֶה**. שֶׁמֶן תְּרוּמָה שְׁנַטְמָא: **וְקְדָשִׁי מִקְדָּשׁ**. דְּלֵא אֶסְרוּ לְתַת לְכְהוֹן שְׂאִינוּ נִזְהָר מִטַּמְאָה אֶלָּא דְבָר שְׂיֵשׁ בּוֹ אֶסוּר טַמְאָה בְּגַבּוּלִין, כְּגוֹן תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְחֻלָּה, אֲבָל קְדָשִׁי מִקְדָּשׁ וּבְכוֹרִים שְׂמֵבִיאִין אוֹתָם לְעֻזְרָה, לֹא חֲשָׁשׁוּ, דְּטְהוּרֵי מְטָהָר נִפְשִׁיָּה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בְּבְכוֹרִים**. דְּחִישׁ דְּלִמָּא לֹא מִזְדָּהָר בְּהוּ, הוּאִיל וְאִין עוֹשִׂין בְּהוּ עֲבוּדָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: **רַבִּי עֲקִיבָא מִתִּיר**. רַבִּי עֲקִיבָא לְטַעֲמִיָּה, דְּאָמַר בְּפֶרֶק שְׁנֵי דְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי דְכֻרְשִׁינִין כָּל מַעֲשִׂיהוֹן בְּטַמְאָה, דְּלֵא חֲשִׁיבֵי אֲכָל: **וְחֲכָמִים אוֹסְרִים**. דְּחִישִׁי לְהוּ אֲכָל הוּאִיל וְהוּ נֶאֱכָלִין בְּשָׁנוֹת רַעְבוֹן. וְהִלְכָה פְּחֻכָּמִים:

פרק י - משנה י

מִבֵּיתֵר. שֵׁם מְקוֹם בְּחוּץ לְאָרֶץ: **וְלֹא קִבְלוּ מִמֶּנּוּ**. דְּלֵאֲכָלָן אִי אֶפְשָׁר שְׁהָרִי נְטַמְאוּ בְּאָרֶץ הָעַמִּים. וְלִשְׂרָפֹן אִי אֶפְשָׁר לְפִי שְׂאִין טַמְאָה זֹו יְדוּעָה **(טו)**, שְׂמָא יֹאמְרוּ רָאִינוּ תְרוּמָה טְהוּרָה נִשְׂרָפֶת, לְהַחֲזִירָן לְמְקוֹמָן אִי אֶפְשָׁר שְׁלֵא יֹאמְרוּ תְרוּמָה יוֹצָאָה מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לְאָרֶץ, אֶלָּא מִנִּיחוּן עַד עָרַב

פסח ושורפו: וחג הקציר בכורי מעשיך. דשתי הלחם אקרו בכורים,
ומתירין את החדש במקדש:

פרק ד - משנה יא

העלה בכורות מבבל ולא קבלו ממנו. דכתוב (דברים יד) ואכלת לפני ה'
אלהיך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך, ממקום שאתה
מביא מעשר דגן אתה מביא בכורות, מחוץ לארץ שאי אתה מביא מעשר
דגן אין אתה מביא בכורות: הביא בכורים יין ושמן ולא קבלו ממנו. לפי
שלא בצרום מתחלה לך, דאלו בצרום מתחלה לך שרי, דהכי תגן פרק
בתרא דתרומות, אין מביאין בכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים
וענבים בלבד: פסח קטן. פסח שני. ובגיו קטנים היו, ובפסח ראשון בלבד
הו חייבים, שהכל חייבים בראיה פדכתוב (שמות כג) יראה כל זכורך, אבל לא
בפסח שני: מאפמא. גרסינו, והוא שם מקום בסוריא: פקונה בפרורי
ירושלים. מגרשי ירושלים וכפרים שסביבותיה. תרגום מגרשיה פרוהא: